

TTANTTA MOKHRR (Comédie en I Acte)

Personnages:

nobalina	dite ttantta mokhor 60 ans, veuve très acariâtre.
Luicha	sa bonne, grosse fille, 20 ans un peu sotte mais brave
Gachucha	Moko chorrotch, sa remplaçante, 20 ans, délurée bon cœur
Kattina	Fille de 9 ans, nièce de chobadine, enfant terrible, gourmande
Térecha	mutchurdine 65 ans, lunettes bleues, aimant les chiens
Joanahaurra	mutchurdine 60 ans, bossue, aimant le vin
Marichume	mutchurdine, 65 ans, boîteuse, borgne.

(La scène se passe, il y a 50 ans à St Jean de Luz ou Ciboure dans quelque station balnéaire du Pays Basque)

Costumes : Les 3 mutchurdines, châles basques, robes plus ou moins noires, mais amples. Une, en "motto" Les 2 bonnes; tabliers et coiffes de boncié Kattina, en tablier Chobadine: Etcheko andere tout en noir.

S C E N E I (dans la salle à manger)

Luicha et chobadine, toutes deux debout, l'une en face de l'autre

Luicha (humble d'un air étonné) Beraz anderea, kamporat emaiten nauzu?

Chobadin (d'une voix sèche) Ba segur. Ez da goizegi. Badut zutaz aski eta sobera. Lephoraïno asea naiz

Luicha (de plus en plus bouleversée) Bainan, anderia, zer egin dautzut bada hortafakotz?

Chobadina (en colère) Zer egin dautazun diozu? Zer kopeta, zer nahi chahutzen hola joanez errekarat emanen nauzu

Luicha (ouvrant de gros yeux, prête à pleurer) Errekarat?... Barkha dazu anderia ni hain zunarra

Chobadina (avec ironie// l'interrompant) Bien ederra da zure zuhutzia, (hau-sant les épaules, reprenant avec colère) Eta gero, barneko ez duzu gosturik... bethi herrestant ez duzu finitzerik

Luicha (bouleversée) Bainan anderea, aphairuak bethi prest dituzu tencreko?

Chobadin (en colère) Aplhairuak ba, eman dezagun. Bainan gero bertze lanak guziak debalde (court silence) (d'un ton décisif) Hop, aski hortarik ferriz ere diot, zutaz asea naiz, zure begitarteaek ez nau agradatzen

Luicha (éclatant en sanglots); se couvrant le visage de son tablier) Eza; anderia? Baditaken?...

Chobadin Ferriz ere, aski, zure bisai nigartiak, zure aire trichteaz badut aski Hastio ditut zu beaelakoak. Iduri duzu bethi ene ikharan bizi zirela sekulan ez irriego bat, khantu bat. Ez dituzu oraino hogoita bortz urthe eta iduri duzu mutchurdina. Ez ez, aski hola. Biar goizian berian, argi urratzean etchea hustuko duzu. Hoanen zira nahi duzun tokirat; etzitut gehiago hemen ikhusi nahi. Arratsalde huntan berean chekhatzen shal duzu bertze toki bat. Biar goizian, emanen dautzut zure halabateko saria (droite pincée elle sort, tandis que la pauvre

Luicha qui est restée figée, toutes en larmes pendant que parlait sa maîtresse, regagne en sanglotant la cuisine

S C E N E II (dans la cuisine)

(Luicha s'effondrant sur une chaise placée devant une table face au public, tenant sa tête entre les deux mains, toujours en pleurs.)

Allo; kanporat emaiten nau funts hortan. Zertako? Ez dakit... Hain da bitchia eta... mokhorra... Zerbeit egiten denean bertze bat pahi, erran churi eta harrek batz, bethi oro kontrarat... Azkenean nik ere badut aski (après quelques instants de silence) Gogotik joan nitake etche huntarik ez balitz andere chobadinen iloba, kattina gaichoa, haur bat hain maithagarria, hain jemutsua... Haren uzteak daut zimiko egiten bihotzean... (s'essuyant les yeux) Eta bertzalde zer bilhaka... Pokoen bordan, amak izanki zer egin ni gabe anaya eta ahizpa ttipiekin Donibanen aldiz lengoaiarik gabe, hoi bertze estrajeren erdian nola atcheman toki bat ? H emen bederen eskuaraz mintzatzen ahal da, bainan bertzetan... Zer egin... Nola itzulika (elle éclate en sanglots)

S C E N E III (dans la cuisine)

(Gachucha en bâret, tenue de voyage carton à la main frappe à la porte en faisant : Hep Hep... Ne recevant pas de réponse elle rentre résolument et apercevant Luicha affalée sur la chaise sanglotant, s'arrête interdite puis)

Luicha

(relevant son visage inondée de larmes) Gachucha

Gachucha

(affectueuse) la prenant par l'épaule : Ba, ba ni nun, hire herri-tara. Bainan zertako nigar horiek

Luicha

(pleurant) Etcheko andereak kanporat emaiten nin

Gachucha

Baditakea... Zer pasatu zako burutik mutchurdin mokhor horri, hi kanporat emaiteko?...

Luicha

Ez dakinak chuchen... Ene begitardea ez din gostokua

Gachucha

Hori ez dun arrazoin bat

Luicha

Ba eta gero chahutsailea omen nun, ez omen nun aski pruhta, aski ale-gera, ez dakinat zer oraino...

Gachucha

(haussant les épaules) Horiek oro estakuriak ditun. Emazte kakola ez bertzea. Hi bezelako " perla" bat, langilea, ichila, zuhurra, baditakea hortarako izan duen kopeta kanporat emaiteko?...

Luicha

Ba, ba Gachucha, kanporat eman nin eta erran zautan arratsalde huntan berian bertze toki bat bila dezadan

Gachucha

(affectueuse) Eta pena duna etche hunen uztear? Ehiza gogotik joan hemendik?

- Luicha Ba, ba gogotik . Bainan hor baita kattina etcheko anderiaaren iloba ttipia. Haren uzteak pena emaitan sautan, haut bat, hain maite nuena hain eztia, zer bilhakatuko da haur gaicho hori, bere ttanta mokhor horekin?...
- Gachucha Ba, konprenitzent dinat, sei hilabetez hire ahizpa ttipi bat bezala arthatu ondoan, ez dun mirakuilu hain atchikia bahoz. Eta menturaz ere dolu dun toki on baten uztea.
- Luicha Hori ere egia dun, Gachucha... Deneri pentsatzen dun... Badakinat arras ontsa, ene jitearekin ez nizela on bertzetako (elle se remet à pleurer)
- Gachucha (réfléchissant avec un sourire malicieux au coin des lèvres) Ago, heldu zautan zerbait gogorat
- Luicha Bais. Eta zer?
- Gachucha (joyeuse) Ba, ba Luicha? Ez hiz phartituko. Utz oro ene gain
- Luicha (étonnée) Nola bada ?
- Gachucha (s'approchant doucement) Huna noka... Etcherat noan zortzi egunentzat
- Luicha (toujours triste) Hobe hiretzat... Bainan nola itzuli katuko hiz hi hemen?...
- Gachucha (l'interrompant brusquement) Ago, ago Har pazientzia. Ene burua eskainiko dinat hire ordain andere chobadini, hartuko nin bainan hain-bertze choraziko dinat mun laster nink haizatuko baimu eta hi berriaz gogotik hartuko... Heziko dinat ba nik, andereno hura
- Luicha Agian ba, bainan lan gaitzari buruz abiatzen hiz. Eta bertzalde ene gatik behar dituna galdu hire zortzi egunak, " congés payés)
- Gachucha (riant) Ez dinat ez dinat, zortzi egun behar hire etcheko anderearen moldatzeko (on entend une voix sèche)
- Luicha (se levant vivement) Hain chuchen hara nun helduden etcheko anderea Ni banoan ganbararat
- S C E N E IV (dans la salle à manger)
- (chobadina rentre vivement par la droite, sans voir Gachucha qui se tient au fond de la scène, un carton à la main)
- Gachucha (s'avancant et saluant profondément) Agur anderia
- Chobadina (air hautaine, voix sèche) Nor zira zu ?
- Gachucha moko chorrotcj, zure zerbitzuko anderia
- Chobadina Zertarat heldu zira hunat?
- Gachucha (humblement) Etcheratekomn jin nis, Luicha ene lagunaren ikhustemat
- Chobadina (intéressé) Zer Luicharen herritara zira?
- Gachucha Preseski anderia, auze auzcan bizi gira ~~haxxaxxikitxik~~, ~~tankexxx~~
- Chobadina Gaicho Luicha ez da neskate tzarra, bainan hain da bitzia, tontea

- Gachucha Zer nahi duzu anderia moda chaharretan hura ere. Ez da, ez ni bezala munduan usatua
- Chobadin Bortchatus izan niz kanmorat emaitarat. Ez dautzu berak deusik erran?
- Gachucha Ez anderia, deus... Doidoia ikhusi dut
- Chobadin Eta orai sehi baten ondotik nabila (brusquement l'examinant) Zuk bederen agradatzen nauzu. Tokirik gabe zirea suheztez?
- Gachucha (timidement) bain, anderia, tokirik gabe niz mementoko zure zerbitzu-ko nahi baduzu
- Chobadin (engageante) Libro zirenaz geroz nagi duzua Luicharen crdain ene etchean sarthu? Emanen dauzkitzut bi mila libera hilabeteko eta egun erditan caf  a
- Gachucha (souriante) Ondokcarekin⁺?
- Chobadin (scandalis  e) Ez, ez, ene etchean holakorik sekulan
- Gachucha (gentiment) Ni ere irri egiteko ari nintzen? Irri egitea laket zaut jitez biziki alegera niz
- Chobadin (satisfait) Hola bederen. Hori zaut lakhet eni ere
- Gachucha Ni khantuz eta chichtuz ari naiz egun guzia
- Chobadin (inqui  te) H   ... Egun guzia?...
- Gachucha Egun guzia, mintzatzeko molde bat da... noizetik noizerat aire bat edo bertze... denbora pasa
- Chobadin (examinant attentivement) Haskarra iduri duzu. Ez zitu lanak izituko?
- Gachucha (se redressant) Hazkarra? Uste nuke... Eni behatzea aski da... Har nezazu eta hilabete baten buruko edo fiteago ikhisiko duzu
- Chobadin Ez, ez Hartzekotan urthe guziko... Nahi duzuia?
- Gachucha Gogotik anderia
- Chobadin Ontsa da... Hain chuchen sarri adichkide batzu afaiterat esperantza ditut. Egun, ene sor eguna besta ttipi bat emaiten dut. Ikhisiko dugu berehala zer kozinari ona ziren
- Gachucha Etcheko anderea zaude deskantsuan,afari hauta izanen duzu
- Chobadin Lau izanen gira. Zer egin behar litake zure ustez
- Gachucha Zuk nahi duzuna anderia
- Chobadin Ortziralea baita egun lehenik phorru salda
- Gachucha Ontsa da anderia

Chobadin Gero merlucha freitua
 Gachucha Badakit...hortan ez dut parerik
 Chobadin Gero arroltze moleta onjoekin eta intselada
 Gachucha Arras ontza anierea eta deserta ?
 Chobadin Esne ophila crema on batekin...eta gero dutea hartuko dugu depek
 Gachucha Zaude trankil anderia,afari bat izanen duzu nolakoa
 Chobadin Ontsa hola,uste dut zuk eta nik adituko dugun...Zuk bederen nahi
 dutana onhartzen duzu...eta ez Luichak bezaka batean hau eskas,
 bertzean hura,bethi zerbaiz
 Gachucha Gaizki egiten zuenLuichak enekin ez duzu hélakorik izanen...
 Chobadin Bon, afaria prestatuko duzu zazpi orenetako (elle sort)

S C E N E V

Gachucha Ba,ba izanen dute afari bat arradoa. Ez dute behalakcan purgatzeko
 beharrik izanen. Ze irriak egin behar ditugun. (elle sort par la
 porte de gauche;elle s'enlève son bérêt, son manteau,noue un tablier
 qu'elle a trouvé sur une chaise) Pendant ce temps,par la porte de droite rentre en sifflotant la petite Kattina,qui en passant renverse
 une chaise
 Gachucha (de la coulisse) Noe da hor? (elle vient en scène)
 Kattina (surprise s'arrêtant au beau milieu) To,nor zira zu ? Etzitut eza-
 gutzen (elle examine Gachucha)
 Gachucha Ni? Gachucha Moko-chorrotx
 Kattina (riant) Ze izen bitchia. Zer ari zira hemen ?
 Gachucha Luicharen ordain niz
 Kattin (toute triste) Eta Luicha nun da? Ez othe dut gehiago ikuusiko?
 (elle commence à pleurer)
 Gachucha (la consolant) Hainbertzetaraino maite zinuen Luicha?
 Kattina Bai,hainitz maite nuen
 Gachucha Ttatta mokhor baino gehiago ?
 Kattina ttantxa mokhor,ttantxa mokhor (souriant) izen pullita. Egiazki
 hala da. Bethi deneri erasiaka. ttantxa mokhor
 Gachucha (l'interrompant) Ez zazula gero berari erran
 Kattina Zertako ?
 Gachucha Yoko baitzitu

- Kattina Ez dut fitsik erranen beraz. Bichkotcha emanen nauzu ?
- Gachucha Nahi duzun bezenbat
- Kattina (lui sautant au cou) Eu ere Luicha bezala maithatuko zaitut sérieuse) Badakizu Gachucha, tantak jende hainitz errezebitzen du
- Gachucha Baia ? Eta nor bada?
- Kattina Lehenik andere chahar bat luneta bluekin... Arraspa ere hartzen du... badu tabako usain bat. Ttantak baiu hor chiminearen gainean untzi espres bat, hare, tabakoarentzat. Horra mun den chuchan (elle lui montre une tabatière)
- Gachucha (à part) On da jakitea (haut) Eta nola du izena?
- Kattona Terecha. Bainan Luichak eta nik deitzen dugu andere Pátzo
- Gachucha (riant) Andere Pátzo ? Eta Zertako ?...
- Kattina Zeren etak bethi zakhurren erdian bizi baita, baditu dotzenaka... Funtsian, etche guzia bethea du ... Eta harrapatzan diren kukysak... hein ausikiak...
- Gachucha (riant) Gaicho kattina
- Kattona Eta bethi bere zakhurrez mintzo da, ez du bertze elherik
- Hachucha Ez dea bertze andererik craino?
- Kattina Ba, ba, bida, autre Joana haufra, hura konkorra da (confidentiellement) Arhoa biziki maite du, batzuetan mochikortzen da
- Gachucha (riant) Hola, hola. Eta gero?
- Kattina Gero ? Ahantzen nin pollitena; bida autre Marichume, hufa maingua eta okherra... gaichtea da... bethi zernahi erranka ari da
- Gachucha Eta autre horiek jiten direa usu hunat.
- kattina Ba, arras usu. Bat banazka noiz nahi heldu dire berrieikin eta igande bakhotch arratsalde guzia heten iragaiten dute denek. Sarri ikuhsiko dituzu. ttantak afaiterat gonbitatuak ditu
- Gachucha Eta igandetan zertan phasatzen dute denbora?
- kattina Elheketa eta kartetan, bi sos partida
- Gachucha (riant) Baia ? (à part) Haatik egungo afariak phasaraziko diote trukeko gostua hitzemaite n dautzuet) (haut) Bainan aski solas beranta dut. Banoa sukhaderat afariaren prestatzerat (Au même instant, on sonne. Elle s'arrête pour aller ouvrir mais kattina la devance)
- Kattina Ez, nihaurek idekiko dut (elle regarde et brusquement se retourne vers Gachucha) Autre Pátzo da, bere tabako usainarekin
- Gachucha Baia? Ontsa da (elle sort par la porte de gauche et revient aussitôt avec du poivre) Bipher belch pochi bat arrazpan, ez dio ez kalterik eginen gure Terechari (elle verse en même temps une forte pincée de poivre) elle secoue la tabatière, la remet en place et ressort vivement par la porte de gauche)

S C E N E VI

- kattina (introduisant terecha) Sar zite, kadiorean jar zite. Banoa eraiterat ttantari hemen zirela
- terechas (s'étant installée) Ba, ba zoazi haurra eta erran presatu naizela kattina sort et on entend charter gachucha dans sa cuisine
Lau andre hiru mutchurdin etc....etc...
- Terecha (tendant l'oreille pour écouter) Nor da hor khantuz ari? Huri ez da Luicharen botza. Orai ere sehi berri bat hemen? usu hala baita. (elle hausse les épaules tandis que rentre chobadin)
- Chobadin (aimable) Hor zirea, terecha, eta nola zira?
- Terecha (sans se lever, scacieuse) Ontsa eta zu chabadin?
- Chobadin Ni ere ontsa jainkoari esker? Eta zer da berri zure etchean?
- Terecha (tristement) Bethi gauza bera... penak, grignak, buru haustea!
- Chobadin (compatissante) Norekin bada? Ez dituzu bederen ilobak eri?
- Terecha Murhiko tzar hek eri? Horiak baizik ez balitz
- Chobadin (étonnée) Zer bada
- Terecha Ene chakhurak
- Chobadin (un peu plus rassurés) Ah ba, chakhur bat hil zautzu?
- Terecha Hil ez, ez, agian ez, bainan galdu... Badakizu churitto chakhur ttipi maithagarri hura
- Chobadin (à part) Ba, ba Zakhur itsusi zahar mizez estalia?
- Terecha Eh bien, ez duzu sinhetsika. Joan zaut etchetik lau egnexez dela agertu. Gaicho sakurra (elle se tamponne les yeux d'un grand mouchoir basque)
- Chobadin Baditakea?
(en même on entend chanter Gachucha
- Mehegiko chakhurra
Zangoz errainez, makurra
Berga bat luze muturra
Larrutik hurbik hezurra
Urthe guzia barura
Zeren den toki chuhurra
- Terecha (mécontente) Nor ari ^{da} bada hola khantuz?
- Chobadin Ez khasurik egin Terecha... Neskato berria biziki alegera da eta lakhe zaio khantuz artzea
- Terecha (revenant à sa douleur) Khantuz, khantuz iduri eta bihotza alegera dugun guk... Egungo sehiek nun dute bihotza? (pleurnichant) Galcho churitto, ene chakhur maitea. (levant la tête) Ez duzu bederen harren berririk jakin ?

Chabaidinx
 Chobadin Ez, ez batere Terecha...

Terecha (se lavant péniblement) Banoa beraz...

Chobadin Jadanik (prenant la tabatière et offrant une prise à Terecha) Arraspat bat hartuko dugu bederren

Terecha (s'arrêtant pour la prendre) Zuri ez errefutsatzeko. (elle prend un peu qu'elle porte à npn nez.)

Chobadin (même jeu...elle garde sa prise entre les doigts et dit) Jesus, untsa presatua zira Terecha (elle porte sa prise au nez)

Terecha Ba,jina nintzen (Atchoun) jakiteko heyan bazineen churittoren berririk (atchoun)

Chobadin Ez,ez maluruski ez... (atchoun) Ez dut deus aditu (la reconduisant à la porte) Ez ahantz sarriko afaria ... (atchoun)

Terecha Zer du egun tabako hunek?... (atchoun) Zazpi orenetan? (atchoun)

Chobadin Ba,ba zazpi orenetan (atchoun)

Terecha Ene gainean khondatzen ahal duzu... (atchoun) (elles sortent toutes deux de drcite tandis qu'on entend chanter Gachucha)

Bisian gosez egonik
 Hiltzean sobera janik
 Huna churitxok errank
 Zer entzun dugun azkenik
 A gose dagonaren ganik
 Ez daitekela lan onik

SCENE VII

Gachucha (rentrant) Joan dira. Ez da goizegi (indiquant du doigt) Zer sukhalde maitea... tipichkoa, bainan denak aditzen dira. (poing sur la hanche) Ze jende bitziak haatik chakbur tchar baten dako hoin bertze ichtorio (haussant les épaules) Enfin denestarik hebar da mundu huntan (elle sort de gauche)

Chobadin (dans la coulisse) Gachucha ?

Gachucha (s'arrêtant) Anderia ?

Chobadin Afaria ontsa doa ?

Gachucha Ba,ba arras ontsa, ichtartean prest izanen da

Chobadin Bien, banoa beztitzerat, artean jateko-sala plantan ezarriko duzu Ostian chartu niz mubleak irrautsez ihetsiak direla

Gachucha Ederki anderia

Chobadin Haatik ontsa khasu egin deus haustetik

Gachucha Trankil izaiten ahal zira anderia ez dut sekulan deus hautsi

SCENE VIIIx IX

Kattina (qui est rentrés sans être aperçue dès que Gachucha a fini de siffler
Zer aire polita

Gachucha (se retournant le plumeau levé) Zu ziresa kattina?

Kattina (les mains jointes) Gachucha, behar dautzut khantu hori erakusi

Gachucha Ba,ba gogotik. Jar gaiten lehenik (elle s'installe sur un fauteuil à côté duquel se trouve un piédestal soutenant un kaiku, prend kattina sur ses genoux et commence

Neure andrea andre ona da etc...etc. ?.

au dernier kaiku esnia elle étent les bras droit et de son plumeau renverse piédestal et kaiku en faisant un fracas terrible) Toutes les deux sautent du fauteuil et en silence contemplent la catastrophe

SCENE X

Chobadin (de loin sans les coulisses) Ez muen bertze beldurik (des pas précipités s'approchent)

Kattina (atterrée) TTantta,ttantta...Zer erranendu

Gachicha (calme) Ez gaitu ez iretsiko ...holako bateñ berri

Chobadin (rentrant en coup de vent) Nere kaikua,nere kaikua ederra. (se retournant fureuse, la main levée, vers kattina) Malurusa,hik induna hori ?

Gachucha (très calme) Ez anderia,nik hautsi dut

Chobadin Malestruka...Holako untzi ederra

Gachucha (calme) Ba,eltze zahar bat,ez du ez balio khechetzia. Mazin batian aurkhituko duzu holakoat

Chobadin (indignée),Bainan malurusa,untzi hori Maliosa zen arradaa...Espainiatik jina zen

Gachucha Spainiatil,zer zaut eni? Nik hasteko ez nituen hamar sos emanen

Chobadin (furieuse) Baduzia kopeta hola mintzatzeko.

Gachucha Ez da oren bat elgarrekin girela eta ez muen uste eltze tchar baten dako haibertze era a ibiliko zinuela eta samurtuko zinba?

Chobadin (excédée) Ozarra,ez bertzea,ez dakit zerk gibelatzen nauen zu kanporat emaitetik

Gachucha (en souriant) Ez, ez anderia ez nauzu oraino kanporat emanen,sarriko afaria ? (en sonne)

Chobadin (folle de colère) Burua galaziko nauzu (brutalement) Zcazi bada idekitzerat, ez duzu aditu (elle relève les débris et le piédestal tandis que Gachucha sort de droite en haussant les épaules) s'adressant à kattina qui est restée immobile,dans un coin lui donnat les débris) Zer ari hiz hor, ergela ?... Harzkin phuska horiek eta ereman baratze chokhorat

Kattina (tendant son tablier) Untsa da ttantxa (elle sort) On entend dans les coulisses du côté droit le bruit d'une conversation et la voix de Gachucha demandant plusieurs reprises : Nola erran duzu? (chobadin met de l'ordre

S C E N E XI

Gachucha { d'une voix cérémonieuse annonce) Meille Joanhaurra Lepho-Labur { elle s'efface pour la laisser rentrer et fait une grimace par derrière)

Chobadin (sèchement) Gachucha, zcazi abian sukhalderat, etzira sekulan prest izanen tencreko

Gachucha (traversant le scène pour aller à la cuisine à gauche, dès qu'elle dépasse sa patronne, pouffe de rire)

Chobadin (aimable) Hor zare gaichoa, zuk haatik ez duzu tenorea ahantzi

Janahaurra (souriante) Ez, ez chobadin, holakak ez dira nola-nahika ahanzten

Chonadin Nola zira beraz igandetik bunat ?

Janahaurra Frango untsa. Haatik atzo erichko nintseen

Chobadin Eta zer ukhan duzu bada ?

Jonahaurra Buruko min bitchi bat . Asteaz keneko bestaren ondoria zerbait behar bada. Ene iloba Terecharen azken haurraren bathaciko bazkarian ~~et~~ nintzen

Chobadin (souriante) Eta pesta soberachko egin ?

Jonahaurra Baitake, eta nik guti aski . Ah, zahartzen aru gura, zahartzen, chobadin, bainan egungo joan zaut arras ene buruko mina eta frango dispos niz

Chobadin Hobe segurki

(on entend dans la cuisine chanter Gachucha

Mahastian choriek etc...etc...

III

Herriko zahar batzuek, sotorat etherriz
Han idukitzen naute léhertua irriz

Monkorrek khantu

Manguek dantz

Oihuka elkhorrak

XXX XXXX Biba, Biba saharrak eta sotoko ophorra

- Janahaurra (étonnée) Zer da boz hori? Zer sehi berria duzu ? Zoin gaizki khantatzen duen
- Chobadin Zuk errazu jonahaurra. Zer pazientzia behar den egungo sehiekin (chantant Gachucha poursuit) Herriko zahar batzuek)
- Jenahaurra Ene etchean balits ez nezake gehiago jasan
- Chobadin Egiazki ezin-bertzea da, ba... (se ressiasissant) Ichtantean afaiteko tenora dugu, lagunduko nazu mahainaren emaiten? (elles se lèvent et disposent table, couvertura, nappe, verres.

S C E N E K I I

- Gachucha Zer emazten potreta. Bainan man mila sorgin etcheko anderiak biltzen ditu holako presunak? Eta kattinsk dio ez dutala pollitena ikhusi Marichume maingua, bere begi mañhurrarekin. Zer sobera munstra sarri ene afarinô huta janen dutelarik (elle se tord de rire et va dans sa cuisine pour chanter
- Ophor hori ez baitzen andretzat egina
Hekier dut eskaïntzen gatheluko barra
Hastio naute
Erraiten dute
Donado zingorra
Chehaturen ahal zaik sotokoophorra

S C E N E X I I I

- Chobadin (excédés) Gachucha Gachucha
- Gachucha Helsu, heldu anderia (elle arrive avec une casserole à la main)
- Chobadin (en colère) Zer tuzu khantu horiek, etzira ichiltzen ahal eta lanean artzen ahal ?
- Gachucha (calme) Anderia, nik hana eta khantua biak betan bururatzen ahal ditu khantuz ari naiz zuri plazer egiteko
- Chobadin Eni plazer egiteko ?...
- Gachucha Ba, ba anderia... Ez nauza erran sehi alegerak lakhet zaïtzula. Eta nil erran dutelarik lan guziak khantuz artuz egiten ditu daña, zuk ihardetsi dautazu, ontza zela. Orduan khantuz ariniz gogotik
- Chobadin Nola nahi eta zer nahi khantu emaiten dituzu. Azkenean badut aski entzunik edo aghalik emaskitzu
- Gachucha (haussant les épaules) Bon bon anderia, ez samur hortakotz, entseatuko niz. Bainan aithotu behar duzu ~~premekhantxaxixxibsharrx~~ etcheko anderia frango chanjakorre zirela, uesia oran bat khantuz ari behar nizen eta cras ichilik. Ez da errech zure gostuaren egitea. Nola nijitez alegere bainiz eta ez khanbiatzenko erretcha, ez beraz sobera estona anderia, noiztenka oraino ene burua ahantzen badut

- Chobadin * (emprazkera) (maussade) Agal bezai lekhan ahal bañuzu. Eta orai mahainaren emaiteko szietak eskas baititugu, exharkitzu sukhaldeko armoriotikdiren lore dunak
- Gachucha (empesée) Abian, abian anderia
- Chobadin Dotzen erdi bat aldian gero ez hausteko
- Gachucha Onsta da... (au public) Uste badu bizpahiru itzuli eginen ditudala Ez, ez, oro betan gerokoak gero

S C E N E XIV

- Janahaurra (lunettes avancées sur le nez) Zer linja ederra duzun hor chébadin ?
- Chobadin Uste duzu ? Ez da egungoa... Ene Pello gaizoak esposatzeko erosia diuela berroigoita bortz urthe. Egunene urthe bethetzea, hartakotz jali dut armariotik, gisa zuen bezala
- Janahaurra Zer gauza ederra, ez da gehiago holakorik ikhusten
- Gachucha (avec une haute pile d'assiettes) Huna, huna anderia (les vieilles se retournent vers elle, tandis qu'elle s'empêtre dans le tapis et qu'elle tombe de tout son long)
- Chobadin (se précipitant) Malurusa ene assietak
- Gachucha (se relavant vivement et déplaçant tant les membres) Anderia uroski ez dut deus hautsitik (elle de regarde encore)
- Chobadin (exaspérée) Ez deus hautsi... Sosoa ez bertzea eta zer dira horiek
- Gachucha Bizpa hiru hautsi, beryze bizpa hiru arraildu, zer da hori gerthatzen ahal zenaren ondoan. Bachera antolatzailaak ere behar dute bizi
- Chobadin (fâtieuse) Tetela ez bertzea
- Gachucha (l'interrompant) Eroriko norrek barnea deboilatu ntu, zer egarria dutan (elle sort en chantonnant)

Igande i lhuntze batez
 Etche alde zohala
 Enrizzgora erori zen
 Santsi zabal-zabala
 Izarrak nihon ez ditu
 Ikhusi hau bezala
 Ikhargia ferekatuz
 Ganzen gau berehala

- (Chobadin pendant ce temps relève les assiettes entières et les passe à Janahaurra qui les place à table)

S C E N E XV

- Janahaurra (dès que Gachucha a fini de chanter) Mozkorra da
- Chobadin (en colère) Bizick guziak beraz
- Janahaurra Gaithoa urrikari zitut holako sehi batekin

Chobadin Luicharekin bederen etzen holakorik ikuusiko. Gaicho Luicha,dolu dut kanporat emanik. (elle réfléchit) Nork daki? Behar bada oraindó...

Gachucha (arrivant en scène) Eta orai anderiak zer behar...

Chobadin (séchement) Deusik;zoazi zure kasoletarat

Gachucha Ontsa da,ontsa da,anderia,ez khecha hola ez du balio; (elle retourne à la cuisine)

Chobadin (soucieuse) Zer egin orai ? (regardant au dehors) Ah,salbu niz Luicha hor sartzen da. Harrek afarua zerbitzatuko dauko ; (appelant Kattina a...Kattina

S C E N E XVI

Kattina (rentrant) Huna,huna,(s'arrêtant devant les assiettes cassées) Nork hautsi ditu bechera herick?

Chobadin ' sèchement) Ez dun hire afera

Kattina (innoeusement) Zuk hautsiak tantta ?

Chobadin Zer erran dun nik ?

Kattina Ez duzunaz gercz erran,nahi norden

Chobadin Ichilik ego ihizi gaichtea...eta nik erranak agin. Gachuchak hautsi azieta heriek biltzakin abian eta erremean hemendil, (baissant la voix) Gero erronene phartez Luichari harren gainean khondatzentz dñtala sarri mahainaren zerbitzatzeko (elle sort)

Kattina (souriante) Ontsa da ttantta (elle ramasse vivement les débris dans son tablier et sort par la cuisine

S C E N E XVII

Kattina ttantta,biziki khechu da

Gachucha Baya,henbat gaichto...Luicha ganbaran dea?

Kattina Naski ba,ttantak erran daut erraiteko jents dadin berehala afariaren zerbitzatzeko

Gachucha Arras ontsa. Errozi hunat jiteko

Kattina Banoa abian (elle sort)

Chobadin (entrant) Suaren egiteko behar diren guziak eman jateko-salako chiminean

Gachucha Bai anderia

Chobadin Behar den tencrean niheurrek phiztuke dut sua (s'adressant à janahaurra qui rentre) Orai mahaina emana baita,guazen bamkonerat karrikako munduaren ikhusterat,besteak jin artio (elle sortent par la droite

Gachucha (froissant un gros papier d'emballage, deux grosses bûches vertes rentre à la salle à manger et s'apprête à faire le feu) Horra lana eg Ez da su handirik izanen, bainan khea ausarki....(on sonne)

S C E N E XVIII

Gachucha Sar zite sar anderia; eta jar. Etcheko anderia heldu da berehala; (elle va à gauche. Tandis que chobadin rentre par la droite, les mains tendues

Chobadin Zu zirea, Marichume? Zer atsegina (elles s'embrassent) Nola zira? Nola da anaya ?

Marichume Arras ontsa eta zu ?

Chobadin Ni ere ontsa

Marichume Ez da, oraino bartzerik jinik?

Chobadin Janahaurra bakharrik, ganbaran da, leihotik beha, heldu da abian (gachucha chante à perdre haleine)

Nahi zeraukan azken eskua etc...etc...

Marichule Nor ari da hola khantuz ?

Chobadin Khasurik ez egin. Luicharen laguntzeko hartua nuen emazte bat. Oren bat hemen dela eta asia niz (rentre janahaurra, échange des salutations compliments) On sonne

Chobadin Segur Terecha dela hor (elle va ouvrir)

S C E N E XIX

Terecha Gau on anderiek

Toutes Gau on Gau on; Ontza bethi?

Terecha Ba, ba arras ontsa

Chobadin Jar zizte. Sua phistuko dut eta abian afaria zerbitzarazten. (elles s'assient autout de la table tenu que chobadin essaie en vain d'allumer le feu) Zer eman daut hemen Gachuchak? Egur hezia eta paper lodi pochi bat. Neska tzarra (elle appelle) Gachucha . Gachucha

Gachucha (rentrant) Anderial zer nahi du ?

Chobadin Zer eman duzu hemen ?

Gachucha Pouah....Zer keia

Chobadin Ez dautzut hori galdatzen. Zer eman duzu hemen.

Gachucha (calme) Egurra eta papera eman tut. Ez duzia ikhusten ala munetak behar tuzu hortako?

Chobadin (fuisseusé Egun lodiekin eta paper puchka batekin sua phizten. Deus ez dakizu beraz

Gachucha Batian han,bertzean hemen,bertzian athean ez nitake orotarat hel

Chobadin Ez dut egundaino zu bezelakorik ikusi. Zazi hemendik. Etzitut gehiago ikhisi nahi. Luichak zerbitzatuko du aferia. Konjeta emaiten dautut zuri ere

Gachucha (calme) Konjeta,konjeta,aise ari zira zu . Hilabete bate,tzat hartua natzu. Kanporat jaaitekotz behar dut hilabetearen saria. (les vieill toussent) Ita bertzalde aski da berinen idekitzea andere horiek ez dute holako eztulik eginen

Chobadin (au comble de l'indignation) Manatzen orai ?

Gachucha (calme) Ez batituzi ideki nahi,nik eginen ditut

Chonadın Zcazi sukhalderat eta gehiago ez hunat ager

Gachucha (au public) Ze anderiaren kolera

S C E N E XX

Chobadin (s'asseyant) Zer mendian,zer pazientzia braiko sehiekin

Toutes Egia handia

Gachucha (dans la coulisse) Bagitun,bagitun Luicha konjeta jadanik ukhana dinat

Luicha Jadanik

Gachucha Ba,hiri orai chuchen jokatzea eta mahaina ontsa zerbitzatzea,etcheko anderiari gogoa berriz hartzeko

Luicha Ontsa dun,ontsa dun,entseatuko gitun

Gachucha Haa,erran salda prest dela

Luicha (à chabadina) Anderia salda prest da. Nahi duzularik zerbitzatuko dut

Chobadin Ontsa da,zerbitza dazt abian (toutes déplient les serviettes) toute la scène du souper se passera en grand silence. Les convives feront des signes pour marquer leur satisfaction,échangeront des sourires.

S C E N E XXI

Gachucha Apetitu on anderiak (au public) Gero ikuusiko

R I D E A US C E N E XXII

Luicha Dutea prest dea ?

Gachucha Ba,bero bero irakitzten ari

Luicha Ontsa dun (elle rentre dans la salle pour desservir)

S C E N E X X I I I

Marichule Zer afaria

Janahaurra Hauta

Larichume Arrain bat nolakoa

Terecha Eta crema, hora hora egiazko crema. bizpahiruetan hartu dut nik seguri
 (Luicha revient avec les tasses à thé qu'elle place devant chaque convive. Elle fait passer le sucrier

Chobadin Orai anderiak,dute chorta bat esnearekin edo esnerik gabe,bakhotchala
 nahi duen bezala (Luicha la théière d'une main, le pot au lait de l'autre les ert une à une)

Marichume (goûtant avec la cuillère) Zer gestua duen,ez du haatik crema balio
 Eman dezagun sucrea gehiago (elle prend 2 ou 3 morceaux de sucre)

Chobadin (qui a goûté aussi) Zer da hau ? Ez duzue kausitzen kietsa dela? (elle boit en faisant la grimace)

Toutes Ez,ez (elles boivent en faisant la moue)

Janahaurra Esnea eta sukarearekin joan da (elle boit) Dés qu'elles ont bu leur dernière gorgée, elles commencent à s'agiter sur leur chaise)

Chobadin (finissant) Pouah,zoin tzarra den...Gachucha

Gachucha (qui s'est tenue à la porte de la cuisine pour tout observer rentre Anderia?

Chobadin (sévère) Zuk egina da dute gau ?

Gachucha Be nik,ez des ona?

Chobadin Deusik ez du balio,nun hartu duzu ?

Gachucha Hau,sukhaldian. Ekhartzen dautzut untzia (elle sort et revient avec une assez grande boîte) Horra

Chobadin (inquiète lisant) Chambard) Dute purga da hau (furieuse) Ziren bezelakoa

Gachucha) (prenant la boîte et lisant) Jesus hala,hala ederra dugu (elle rit)

Chobadin Phozoindatu nahi gituzu. Ez zoazi berrie ere,kanporat emaiteb zaitut
 (Gachucha pouffe de rire)

Marichule (se levant,se tenant le ventre à 2 mains) Ai,aie, Zer dut

Chobadin (inquiète) Etzirea ontsa?

Marichume Ez dut deus, ez crema madarikatu hora lanian ari
 Chobadin Alo Marichume, ez da deus. Phasatuko zauzu jar zite. Artian eginen
 dugu partidano bat elgarrekin
 Marichule (livide, se levant) Nik segurik ez, aien, aie,
 Janshaurra (elle sort) aie, aie, aie,
 Terecha (se levant) Zer dut nik ere ? (elle sort
 Chobadin (bouleversée) Zer dute orok ? (on entend dans la coulisse un
 granc vacarme suivi de criés: Aie, ai, ai, Luicha arrive en scène
 soutenant Gachucha qui boîte ; kattina suit en pleutant.
 Gachucha Ene zangos, zer mina
 Chobadin Zer da ?
 Gachucha (d'une voix larmoyante) Ur irakitura zaut zangaren gainerat erori
 Chobadin Ez ginuen bertze beharrik
 Gachucha (affolée) Zangoa galdua. Bethikotzat mahngu
 Chobadin - tâchant de la remonter) Ez, ez mina jcanen da, arthatuko zaigu
 ez hoibertze nigar eta garazia othoi
 (Luicha s'empresse auprès de Gachucha)
 Gachucha Asuratu zirea anderia ?
 Chobadin (interloquée) Asuratu ?
 Gachucha Ba, asuratu zirenatz? Bertzenaz onsta gostako zautzu
 Chobadin Zer gostako . Zer gostako. Ene sehia zirea? Ez
 Gachucha Ba, anderia legearen arabera zure sehia niz. Zure diruak dantza aldi
 bat hartuko du, zuzen den bezala
 Chobadin (inquiète) Ez balinba
 Gachucha Ez ? Ikhusiko duzu, aski duzu ez hoin usu sehien berritzea
 Chobadin (voulant l'assouder) Allo, allo, zaude ichilik, Horra bi mila libera
 hilabekoa saria
 Gachucha (fière) Milesker anderia, ez dut deus nahi zure banik. Egun ukhan
 duzun leitzoneaz balia zite eta ez ahantz sehi on bat duzularik
 ez dela kapriza baten dako kanporat eman behar
 Chobadin (attérée commence à ressentir son mal au ventre et disparaît en
 criant Aie, esto...ma...ka...
 Kattina (pleurant ttantta, ttantta, zer duzu ? (elle sort)

SCENE XXIV

Gachucha (riant) Beha, Luicha ore ihesi igorri tinat

Luicha

(toute shurie) Ez dinat deusik konprenitzen mintza hafi

Gachucha

(souriant) Ez dun ez surgin keriarik? Bere gisako erantsnô bat emen dinat jatekoan, krema bereziki eta denek nainetik dute-purga atin bat eta orai ondoriak....

Ur hotz chortz bat... Irri egiteko horik cro... Orfin ba holako zerbaite, hire etcheko anderiak. Ikerketa din sehien ez nole lajaka berritzent... Ni bihar kanporat hi hemen gogo ~~SHÉLIKI~~ onez atchiki-ko hau. Huna erre azken solasa. Mokhoregi delarik anderia, errakon samurtu gabe " Gachucha bethi libro nahi baduzu berchala ekharrazten dautzut.

R I C D E A U

(Pour finir Lau andre, hiru mutchurdin .

:-----: